

Chapter: 1

Q.1	एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	1
1	क्षेत्रभेटीसाठी तुम्ही तुमच्यासोबत कोणते साहित्य घ्याल?	
Ans	वही, चष्मा, प्रश्नावली, पेन, पेन्सिल, पट्टी, टेप, कंपास, कपड्यांच्या नमुन्यासाठी बॅग, नकाशे, पाण्याची बाटली, टोपी, दुर्बीण आणि प्रथमोपचार पेटी हे साहित्य क्षेत्रभेटीसाठी आपल्याबरोबर घ्यावे.	
Q.2	सविस्तर उत्तरे लिहा.	12
1	क्षेत्रभेटीची आवश्यकता स्पष्ट करा.	
Ans	क्षेत्रभेट ही अध्ययनाची महत्त्वाची स्वयं अध्ययन पद्धती आहे. i. क्षेत्रभेटीद्वारे भौगोलिक संकल्पना व घटकांचा प्रत्यक्षपणे अनुभव घेता येऊ शकतो. ii. क्षेत्रभेट ज्ञान, संस्कृती व स्व-अनुभव यांत वाढ करते. iii. क्षेत्रभेट अशा विचार प्रक्रियेला प्रेरणा देते की, जी बालकाच्या भविष्यातील घडणीला मदत करते. iv. क्षेत्रभेट विद्यार्थ्यांना सक्रिय अध्ययन अनुभवात सहभागी करते. v. क्षेत्रभेट विद्यार्थ्यांची वर्ग कृतीतील नीरसता दूर करते आणि उत्सुकता जागृत करते.	
2	तुम्ही केलेल्या क्षेत्रभेटीचा अहवाल तयार करा.	
Ans	खेडेगावाला क्षेत्रभेट इ. स. २०१७ च्या ऑक्टोबर महिन्यात इयत्ता १० वी च्या विद्यार्थ्यांनी खेडेगावाला क्षेत्रभेट दिली होती. या क्षेत्रभेटीचा मुख्य उद्देश मुंबईसारख्या मोठ्या शहरातील विद्यार्थ्यांना खेड्यातील जीवनाचा परिचय करून देणे, हा होता. आम्ही सकाळी ७ वाजता शाळेतून बसमध्ये बसलो. ठाणे जिल्ह्यातील 'वाडा' हे खेडेगाव आमच्या क्षेत्रभेटीचे ठिकाण होते. प्रवासात जवळजवळ ५ तास गेले. जसजसे आम्ही शहराच्या बाहेर जात होतो तसतशी आम्हांला अधिक हिरवळ दिसायला लागली. वाडा हे लहान खेडेगाव आहे. तिथे ३५ - ४० घरे आहेत. आम्ही दुपारच्या वेळी मुक्कामाच्या ठिकाणी पोहचलो. दुपारच्या जेवणानंतर आम्हांला तंबूसारख्या खोल्या देण्यात आल्या. तेथे एक दिवस व एक रात्र मुक्काम केला. आम्ही गावाच्या बाजूने वाहणा-या नदीला भेट दिली. नदीमध्ये जास्त पाणी नव्हते. आम्ही खेड्यातील लोकांकडून नदीच्या पाण्याच्या वापराबाबत माहिती मिळवली. भरपूर झाडे व हिरवळ यामुळे तेथील हवामान थंड व शांत होते. स्थानिक कार्यालयातून आम्हांला तेथील शाळा, आरोग्य, दवाखाने लोकांचे व्यवसाय व त्यांचे जीवनमान याबाबतची माहिती मिळाली. तेथील लोकांचे जीवन कष्टमय असल्याचे आम्ही निरीक्षण केले. तेथील लोक साधे अन्न खातात. तेथे आठवड्याचा बाजार असतो. बाजारातील सामान प्रामुख्याने स्थानिक उत्पादनच असते. आम्ही स्थानिक लोक, नदी, मुक्काम ठिकाण यांची छायाचित्रे काढली. तसेच त्या खेडेगावाला वीज काही तासांसाठीच मिळते. परंतु आश्चर्याची गोष्ट अशी की हे खेडेगाव खूपच स्वच्छ होते. कोणत्याही ठिकाणी कचरा दिसला नाही. तेथील वृद्ध लोक शिकलेले नाहीत परंतु, तरूण पिढी शाळेत जात आहेत. तेथील घरे माती, लाकूड व कठीण छप्परांची आहेत. आम्हाला शहरी लोक व खेडेगावातील लोक यांच्या जीवनशैली व सुविधा उपलब्धता यांत खूपच फरक असल्याचे या क्षेत्रभेटीतून आढळून आले. खेडेगावातील लोक इतक्या गरीब परिस्थितीत राहतात, हा आम्हा विद्यार्थ्यांसाठी अकल्पनीय अनुभव होता. दुस-या दिवशी सकाळी न्याहारीनंतर आम्ही बसमध्ये बसलो व आमच्या शाळेत परत आलो. ही क्षेत्र आमच्यासाठी माहितीपूर्ण व शैक्षणिक होती.	
3	कारखान्यास भेट देण्यासाठी प्रश्नावली तयार करा.	
Ans	i. कारखान्यास भेट देण्याचा दिनांक व दिवस ii. कारखान्याचे नाव iii. कारखान्यात उत्पादित केले जाणारे उत्पादन iv. शाळेपासून कारखान्याच्या ठिकाणापर्यंतचे अंतर v. कारखान्याच्या ठिकाणाचे नाव व कारखाना केव्हा स्थापन झाला ? vi. वाहतूकीसाठीचे माध्यम vii. काम करत असलेल्या कर्मचा-यांची संख्या ? viii. उत्पादन तयार करताना वापरलेल्या प्रक्रिया ? ix. सभोवतालच्या भागात स्वच्छता असते का ?	

x. आयएसआय मार्कचे (गुणवत्तेचे) उत्पादन असते का ?

